

حمایت از صنعتگران در راستای رفع مشکلات، موانع و معضلات چرخه تولید کشور

مجمع ملی خیرین صنعتگران ایران مقتدر

"از رانت به بهره‌وری؛ مانیفست عملیاتی نجات تولید واقعی در صنعت ایران"

«سند راهبردی تحول تولید و صنعت»

(شالوده استراتژیک)

Info@m-sanatgaraniran.com
www.m-sanatgaraniran.com

"مجمع ملی خیرین صنعتگران ایران مقتدر"

نسخه جامع و راهبردی - سال ۱۴۰۵

حمایت از صنعتگران در راستای رفع مشکلات، موانع و معضلات چرخه تولید کشور

مقدمه و پیش‌گفتار استراتژیک

صنعت ایران امروز در پیچیده‌ترین مقطع تاریخی خود قرار دارد. در حالی که در لایه‌های رسمی، شعار «تولید ملی» به عنوان تنها راه نجات تکرار می‌شود، اما در واقعیت، شکاف عمیقی میان «سیاست‌های کلان» و «واقعیت‌های کف کارخانه» ایجاد شده است. ما در «مجمع خیرین صنعتگران ایران مقتدر» به این نتیجه رسیدیم که بحران فعلی صنعت، یک بحران «منابع» نیست، بلکه یک بحران «ساختار» است. مشکل اصلی این است که سیستم فعلی به جای پاداش دادن به «بهره‌وری»، به «رانت» پاداش می‌دهد. در این محیط، صنعتگری که با تخصص و سرمایه، اشتغال ایجاد می‌کند، در برابر کسی که با نفوذ سیاسی، مجوز می‌گیرد، شکست می‌خورد. این سند، نه یک گزارش توصیفی برای بیان مشکلات، بلکه یک «مانیفست عملیاتی» برای تغییر پارادایم است. ما در این سند، ابتدا بیماری را کالبدشکافی کرده، سپس گلوگاه‌ها را شناسایی و در نهایت، مدل‌های جایگزینی را ارائه داده‌ایم که هر مسئول حقیقتاً دغدغه‌مندی را مجبور به تأمل و اقدام می‌کند. هدف ما ساده است: "تبدیل صنعت ایران از یک ساختار رانت محور به یک اقتصاد مقتدر و دانش‌بنیان."

فصل اول:

تحلیل جامع وضعیت موجود و کالبدشکافی بحران‌های ساختاری

۱-۱. ضرورت تدوین سند و نقد رویکردهای پیشین

گزارش‌های سنتی (از جمله گزارش‌های اتاق بازرگانی و اتاق ایران)، معمولاً مشکلات را در قالب «کمبود بودجه»، «تحریم‌ها» یا «نوسانات ارزی» تعریف می‌کنند. اما مجمع مقتدر معتقد است این‌ها تنها «عوامل شتاب‌دهنده» بودند، نه «علت اصلی». علت اصلی، وجود ساختارهای موازی و نفوذ گروه‌های غیرتخصصی در بدنه تصمیم‌گیر است. این سند برای آن تدوین شده تا از فضای «شکایت» خارج شده و وارد فضای «راه‌حل‌های ساختاری» شود.

۱-۲. تحلیل تضاد میان «تولید واقعی» و «تولید نمایشی»

برای هرگونه اصلاح، ابتدا باید تعریف درست از «تولیدکننده» داشته باشیم. مجمع مقتدر، فعالان اقتصادی را به دو دسته تقسیم می‌کند:

- **صنعتگران مقتدر (تولیدکنندگان واقعی):** کسانی که بر اساس دانش فنی، استانداردهای جهانی و سرمایه‌گذاری بلندمدت فعالیت می‌کنند. دغدغه آن‌ها کیفیت کالا، ایجاد اشتغال پایدار و رقابت‌پذیری در بازارهای داخلی و خارجی است.
- **تولیدکنندگان نمایشی (مدیریت رانت):** افرادی که تخصص آن‌ها «تولید کالا» نیست، بلکه «مدیریت مجوزها» است. این گروه با استفاده از نفوذ، تسهیلات بانکی کلان را جذب کرده و بدون ایجاد ارزش افزوده واقعی، تنها به جابجایی سرمایه و سودهای سریع می‌پردازند.

نتیجه تخریبی: وقتی «تولیدکننده نمایشی» در جایگاه تصمیم‌گیر قرار می‌گیرد، سیاست‌های حمایتی را به گونه‌ای طراحی می‌کند که به جای رسیدن به تولیدکننده واقعی، در جیب رانت‌خواران بریزد.

۱-۳. کالبدشکافی سیستماتیک رانت در بدنه صنعت

رانت در صنعت ایران، یک اتفاق تصادفی نیست، بلکه به صورت سیستماتیک در سه لایه رخ می‌دهد:

- ❖ **لایه تخصیص منابع:** زمین‌های صنعتی، سهمیه‌های برق و گاز صنعتی به جای تخصیص بر اساس «طرح‌های توجیهی فنی»، بر اساس «نفوذ سیاسی» توزیع می‌شوند. این امر منجر به ایجاد کارخانه‌هایی شده که فقط روی کاغذ تولید می‌کنند.
- ❖ **لایه تأمین مالی (بحران بانکی):** بانک‌ها به جای ارزیابی «بهره‌وری»، بر اساس «ضمانت‌های ملکی» وام می‌دهند. در نتیجه، کسی که ملک دارد اما تخصص ندارد، سرمایه می‌گیرد و صنعتگر مقتدر که تخصص دارد اما ملک ندارد، ورشکسته می‌شود.
- ❖ **لایه تجاری و وارداتی:** ایجاد انحصارات در واردات مواد اولیه توسط واسطه‌های رانتی، باعث شده تا هزینه تولید برای صنعتگر واقعی بالا برود و در مقابل، واسطه‌ها سودهای کلانی کسب کنند.

۴-۱. تحلیل اثرات تخریبی بر امنیت ملی و اجتماعی

این وضعیت منجر به پیامدهایی شده است که فراتر از ضررهای مالی است:

- فرار سرمایه‌های نخبه: صنعتگران مقتدر وقتی می‌بینند رانت بر تخصص پیشی گرفته، سرمایه و دانش خود را به کشورهای همسایه منتقل می‌کنند.
- تضعیف برند «ساخت ایران»: تولیدات رانت محور به دلیل نبود رقابت، کیفیت پایینی دارند و باعث می‌شوند مصرف‌کننده داخلی به کالای خارجی اعتماد بیشتری کند.
- بحران اعتماد به نهادها: وقتی قانون برای صنعتگر مقتدر «سخت‌گیرانه» و برای رانت‌خوار «منعطف» باشد، اعتماد به سیستم نظارتی از بین می‌رود.

فصل دوم:

شناسایی کلوکاه‌های استراتژیک و

تحلیل نقاط کور اجرایی

مجمع خیرین صنعتگران ایران مقتدر، پس از بررسی‌های میدانی، موانع پیش روی تولید را در چهار «دیوار بلند» دسته‌بندی کرده است که هر کدام نیاز به ابزاری خاص برای تخریب دارند:

۱-۲. گلوگاه‌های قضایی و حقوقی (بحران امنیت سرمایه)

بزرگترین کابوس صنعتگر مقتدر، نه نبود مواد اولیه، بلکه «عدم پیش‌بینی‌پذیری قضایی» است:

- **کندی فلج‌کننده روند دعاوی:** در بسیاری از پرونده‌های تجاری-صنعتی، زمان رسیدگی به پرونده از زمان بازگشت سرمایه پروژه بیشتر است. این یعنی سرمایه صنعتگر برای سال‌ها در راهروهای دادگاه بلوکه شده و عملاً از چرخه تولید خارج می‌شود.
- **فقدان تخصص فنی در داوری:** بسیاری از احکام بر اساس نگاه «حقوقی محض» صادر می‌شوند، بدون اینکه پیچیدگی‌های فنی تولید، استهلاک ماشین‌آلات و نوسانات مواد اولیه در نظر گرفته شود. این امر منجر به صدور احکامی می‌شود که در عمل، تولیدکننده را به ورشکستگی می‌کشاند.
- **ضعف در اجرای احکام:** حتی پس از سال‌ها دوندگی و اخذ حکم، بروکراسی‌های اداری و نفوذ طرف مقابل باعث می‌شود اجرای حکم به یک رویای دست‌ناپذیر تبدیل شود.

۲-۲. گلوگاه‌های مالی، بانکی و تأمین سرمایه (فلج شدن جریان نقدینگی)

سیستم بانکی فعلی، به جای آنکه «موتور محرک تولید» باشد، به «سد راه» تبدیل شده است:

- **سلطه «ملک» بر «تخصص»:** معیار اعطای تسهیلات در بانک‌ها، داشتن ضمانت‌های ملکی سنتی است. این یعنی صنعتگری که ایده‌ای نو دارد و بهره‌وری بالایی ایجاد می‌کند اما ملک ندارد، از چرخه حمایت خارج می‌شود و در مقابل، یک زمین‌دار بدون تخصص، اعتبارات کلان را جذب می‌کند.
- **عدم تطابق بازپرداخت‌ها با چرخه تولید:** بانک‌ها مدل‌های بازپرداخت یکسانی برای همه دارند. تحمیل بازپرداخت‌های سریع در ابتدای پروژه، بدون در نظر گرفتن بازه تولید و فروش، منجر به فشار شدید نقدینگی و توقف خط تولید می‌شود.
- **پناهگاه امن برای رانت‌خواران:** تسهیلات کلان به گروه‌های خاص داده می‌شود که در نهایت با استفاده از «تغییر کاربری» یا «خرید ملک»، این پول‌ها را از چرخه تولید خارج کرده و تورم ملکی را تشدید می‌کنند.

۳-۲. گلوگاه‌های اداری، نظارتی و بروکراسی (جنگ با کاغذها)

صنعتگر مقتدر، نیمی از وقت خود را صرف ارتقای کیفیت کالا و نیمی دیگر را صرف «راضی نگه داشتن» کارمند اداری می‌کند:

- پایش‌های نمایشی محیط کسب و کار: سیستم‌های فعلی پایش (مانند پرسشنامه‌ها) تنها لایه رویی مشکلات را می‌بینند. مسئولین با تکیه بر این گزارش‌های «تطهیر شده»، تصور می‌کنند موانع برطرف شده‌اند، در حالی که در واقعیت، موانع فقط «شکل تغییر داده‌اند».
- تضاد در دستورالعمل‌ها: تضاد قوانین بین وزارتخانه‌ها (مثلاً تضاد دستورالعمل وزارت صنعت با سازمان محیط زیست)، صنعتگر را در وضعیتی قرار می‌دهد که هر طور عمل کند، در برابر یکی از نهادها مقصر است.
- اجرای گزینشی قانون: قوانین نظارتی برای کسی که شفاف فعالیت می‌کند با شدت اجرا می‌شود، اما برای کسانی که در سایه رانت هستند، «چشم‌پوش‌های قانونی» طراحی شده است.

۴-۲. گلوگاه‌های زیرساختی و محیطی (تخریب زمین‌های صنعتی)

- تغییر کاربری زمین‌های صنعتی: تبدیل زمین‌های صنعتی به ویلا و آپارتمان در حاشیه شهرها، قیمت زمین را به شدت افزایش داده و تولیدکنندگان کوچک و متوسط را به حاشیه رانده است.
- بحران انرژی و منابع: تخصیص ناعادلانه برق و گاز صنعتی باعث شده تا واحدهای تولیدی واقعی در ساعات پیک دچار قطعی شوند، در حالی که واحدهای رانت‌محور با نفوذ خود، تامین انرژی را تضمین کرده‌اند.

فصل سوم:

ارائه راهکارهای عملیاتی و مدل‌های جایگزین (نسخه درمان)

مجمع خیرین صنعتگران ایران مقتدر، به جای درخواست‌های کلی، سه مدل تحول‌آفرین را پیشنهاد می‌دهد که نیاز به بودجه کلان ندارند، بلکه بر «تغییر رویکرد مدیریتی» استوارند:

۳-۱. مدل اول: تأسیس «مرکز تخصصی داوری و حل اختلاف صنعتگران» برای حل بحران امنیت سرمایه، مجمع پیشنهاد می‌دهد سیستمی موازی و تخصصی ایجاد شود:

✓ ساختار اجرایی: ایجاد مرکزی تحت نظارت قوه قضائیه، اما با هیئت مدیره متشکل از «قضات ارشد تجاری» و «صنعتگران مقتدر» (به عنوان داوران متخصص).
✓ مکانیسم عمل:

۱. داوری تخصصی: پرونده‌ها توسط افرادی بررسی شوند که تفاوت «سرمایه در گردش» و «سرمایه ثابت» را بدانند.

۲. تضمین سرعت: تعیین سقف زمانی (مثلاً حداکثر ۶۰ روز) برای صدور رای در پرونده‌های اختلاف صنعتی.

۳. مدل صلح پیش‌بینی شده: ایجاد میزهای مذاکره پیش از ورود به دادرسی برای تبدیل اختلافات به «قراردادهای همکاری جدید».

۳-۲. مدل دوم: استقرار سیستم «پایش زنده و میدانی محیط کسب‌وکار» برای جایگزینی گزارش‌های توخالی، مجمع مدل «پایش پویا» را پیشنهاد می‌دهد:

✓ ساختار اجرایی: ایجاد یک پل ارتباطی دیجیتال و مستقیم بین «مجمع مقتدر» و «مرکز ملی پایش محیط کسب‌وکار».

✓ مکانیسم عمل:

۱. گزارش‌دهی لحظه‌ای: ثبت هر مانع اداری یا رانتهی توسط صنعتگر در لحظه وقوع (به همراه مستندات).

۲. تحلیل داده‌محور: مجمع مقتدر این داده‌ها را تحلیل کرده و «نقاط قرمز» اداری را روی نقشه کشور مشخص می‌کند.

۳. سیستم پاسخگویی اجباری: هر مانع ثبت شده باید ظرف ۷۲ ساعت توسط مقام مربوطه پاسخ داده شود یا به سطح بالاتر ارجاع یابد.

۳-۳. مدل سوم: گذار به «اعتباردهی مبتنی بر بهره‌وری و تخصص» برای پایان دادن به سلطه رانت‌خواران ملکی بر سیستم بانکی:

✓ ساختار اجرایی: تغییر دستورالعمل‌های اعطای تسهیلات در بانک‌های توسعه‌ای و صنعتی با همکاری بانک مرکزی.

✓ مکانیسم عمل:

۱. جایگزینی ضمانت: معرفی «گواهی بهره‌وری» و «سابقه تولید موفق» به عنوان جایگزینی برای ضمانت ملکی در درصدی از وام‌ها.

۲. طراحی بازپرداخت منعطف: تنظیم جدول بازپرداخت وام‌ها بر اساس «چرخه تولید» هر صنعت (مثلاً در صنایع کشاورزی، بازپرداخت با فصل فروش محصول هماهنگ شود).

۳. نظارت بر مقصد سرمایه: ردیابی ریالی وام‌ها تا تبدیل به «ماشین‌آلات» یا «کالا» تا از تبدیل وام به ملک جلوگیری شود.

فصل چهارم:

نقشه راه عملیاتی، شاخص‌های ارزیابی (KPIs) و نتیجه‌گیری نهایی

مجمع خیرین صنعتگران ایران مقتدر، برای تبدیل ایده‌های مطرح شده در این سند به نتایج ملموس، مدل اجرایی زیر را در سه بازه زمانی پیشنهاد می‌دهد تا از هرگونه پراکندگی در اجرا جلوگیری شود:

۱-۴. نقشه راه اجرایی

۱. فاز اول: استقرار سریع (کوتاه مدت - ۳ ماهه)

- هدف: ایجاد اعتماد متقابل و رفع موانع فوری.
- اقدامات کلیدی: تشکیل «کارگروه مشترک مجمع مقتدر و وزارت اقتصاد» برای شناسایی ۱۰ گلوگاه بحرانی و رفع فوری آن‌ها. راه‌اندازی نسخه اولیه (MVP) سیستم «پایش زنده محیط کسب و کار» برای یک صنعت منتخب به عنوان نمونه.
- برگزاری اولین میزگرد تخصصی با حضور قضات ارشد و صنعتگران برای تبیین مدل «مرکز داوری».

۲. فاز دوم: ساختاردهی و نهادسازی (میان مدت - ۶ ماهه تا ۱ ساله)

- هدف: تبدیل راهکارها به رویه‌های قانونی و اداری پایدار.
- اقدامات کلیدی: تدوین پیش‌نویس قانونی و تصویب آیین‌نامه اجرایی «مرکز تخصصی داوری و حل اختلاف صنعتگران». تعمیم سیستم پایش زنده به تمامی صنایع استراتژیک کشور.
- تغییر دستورالعمل‌های بانکی در بانک‌های منتخب برای پذیرش «گواهی بهره‌وری» به جای ضمانت ملکی در درصدی از تسهیلات.

۳. فاز سوم: پایداری و توسعه (بلند مدت - ۱ ساله به بالا)

- هدف: ایجاد یک زیست‌بوم صنعتی مقتدر و رانت‌ستیز.
- اقدامات کلیدی: نهادینه کردن سیستم پایش محیط کسب و کار به عنوان معیار اصلی ارزیابی عملکرد مدیران استانی. توسعه مدل اعتباردهی هوشمند در کل سیستم بانکی کشور.
- ایجاد یک «بانک داده صنعتگران مقتدر» برای تخصیص بهینه و هوشمند منابع ملی.

۲-۴. شاخص‌های کلیدی ارزیابی عملکرد (KPIs)

برای اینکه بدانیم این سند منجر به نتیجه شده است یا خیر، معیارهای اندازه‌گیری زیر را پیشنهاد می‌دهیم.

معیارهای اندازه گیری

ردیف	حوزه	شاخص ارزیابی (KPI)	هدف مورد انتظار (سال اول)
۱	قضایی	میانگین زمان رسیدگی به دعاوی صنعتی	کاهش از میانگین ۲ سال به حداکثر ۶ ماه
۲	بانکی	درصد وام‌های اعطایی بر اساس بهره‌وری	افزایش از ۰٪ به حداقل ۲۰٪
۳	اداری	نرخ پاسخگویی به موانع ثبت شده در سیستم پایش	رسیدگی به ۸۰٪ موانع در کمتر از ۷۲ ساعت
۴	تولید	نرخ بازگشت سرمایه‌های خروجی به صنعت	افزایش ۱۰ درصدی در سال اول

۳-۴. نتیجه‌گیری و جمع‌بندی نهایی

این سند، نه یک درخواست برای حمایت، بلکه یک «پیشنهاد برای مشارکت در ساختن» است. مجمع خیرین صنعتگران ایران مقتدر بر این باور است که صنعت ایران، پتانسیل تبدیل شدن به موتور محرک اقتصاد منطقه را دارد، مشروط بر آنکه «تخصص» جایگزین «رانت» و «قانون» جایگزین «نفوذ» شود. ما در مجمع مقتدر، آماده‌ایم تا نه تنها به عنوان منتقد، بلکه به عنوان بازوی اجرایی و مشاور فنی، در تمامی مراحل ذکر شده در این نقشه راه، در کنار دولت و ارکان حاکمیتی باشیم. زمان آن رسیده است که عصر «صنعتگران نمایشی» به پایان برسد و دوران «صنعتگران مقتدر» آغاز گردد تا ثروت ملی به جای انبار شدن در املاک، در کارخانه‌ها جاری شود.